

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

III. ÚS 263/2020-58

Ústavný súd Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľky [REDACTED], [REDACTED], zastúpenej advokátom JUDr. Andrejom Garom, Štefánikova 14, Bratislava, proti rozsudku Krajského súdu v Trnave č. k. 26Co/39/2017 z 27. februára 2018 takto

r o z h o d o l :

Ústavnej sťažnosti **n e v y h o v u j e .**

O d ô v o d n e n i e :

I.

1. Sťažovateľka sa ústavnou sťažnosťou doručenou ústavnému súdu 9. decembra 2019 domáha vyslovenia porušenia základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) napadnutým rozsudkom, ktorý žiadala zrušiť a vec vrátiť krajskému súdu na ďalšie konanie.

II.

2. Napadnutým rozsudkom bolo rozhodnuté o odvolaní sťažovateľky proti rozsudku okresného súdu, ktorý priznal sťažovateľke proti žalovanej zaplataenie 4 000 eur tak, že krajský súd toto rozhodnutie zmenil a žalobu sťažovateľky zamietol. Sťažovateľka sa v konaní proti žalovanej domáhala zaplataenia náhrady nemajetkovej ujmy za zásah do jej práva na zdravie a telesnú integritu v sume 10 000 eur a za zásah do jej emocionálnej sféry a súkromného života v sume 6 000 eur.

3. Z vykonaného dokazovania pred všeobecnými súdmi bolo zistené, že žalovaná spôsobilá v septembri 2006 dopravnú nehodu, pri ktorej sťažovateľka utrpela zlomeninu predkolenia ľavej nohy, musela byť operovaná, podrobila sa rehabilitáciám a znova začala pracovať až v novembri 2007. Mala však bolesti a znovu sa musela podrobiť operácii v januári 2008. Celková práceneschopnosť sťažovateľky trvala od septembra 2006 do novembra 2007 a potom znova od januára 2009 do marca 2009. U sťažovateľky pretrvávajú trvalé následky, ich rozsah však môže kolísat'. Život sťažovateľky a celej jej rodiny sa zmenil oproti času pred nehodou. Už nie je schopná zabezpečovať rodinu a venovať sa záľubám. Okrem toho následky nehody zle znášala aj psychicky. Nemohla sa rovnako ako pred nehodou venovať dvom malým deťom. Starostlivosť o deti a domácnosť prešla na manžela.

4. Takto zistené skutočnosti okresný súd posúdil podľa § 11 a § 13 ods. 1 a 2 Občianskeho zákonníka a sťažovateľke priznal proti žalovanej nárok na náhradu nemajetkovej ujmy 4 000 eur. S týmto právnym posúdením zistených skutočností sa krajský súd nestotožnil. Krajský súd síce vychádzal z právneho názoru dovolacieho súdu v tejto veci, a preto použil § 11 a § 13 Občianskeho zákonníka, pričom dospel k záveru, že aj dopravná nehoda môže mať za následok zásah do práva na ochranu osobnosti a môže za zákonom ustanovených podmienok viesť k vzniku nároku na primerané zadosťučinenie, no podmienkou priznania náhrady nemajetkovej v peniazoch je vždy existencia závažnej ujmy. K tomu krajský súd uviedol, že za závažnú ujmu treba považovať ujmu, ktorú fyzická osoba vzhľadom na okolnosti, za ktorých k porušeniu práva došlo, intenzitu zásahu, dobu jeho trvania alebo dopad alebo dôsledky považuje za ujmu značnú. Pri tomto posúdení však nie sú rozhodujúce subjektívne pocity fyzickej osoby, ale objektívne hľadisko, teda to, či by ujmu takto v danom mieste a v čase (v tej istej situácii, prípadne v tom istom spoločenskom postavení) podobne vnímala aj každá iná fyzická osoba.

5. Následne krajský súd rozsiahlym spôsobom rozobral charakter jednotlivých nárokov sťažovateľky a dospel k záveru, že zásahy, ktoré opísala, možno na strane jednej považovať za škodu na zdraví a na strane druhej za majetkovú škodu. Zásahy v majetkovej sfére možno odškodniť podľa § 442 Občianskeho zákonníka. Náhradu za stratu na zárobku možno odškodniť podľa § 445 a § 446 Občianskeho zákonníka. Zásahy v nemajetkovej sfére tvoria skutkovú podstatu bolesti a sťaženia spoločenského uplatnenia podľa zákona č. 437/2004 Z. z. o náhrade za bolesť a o náhrade za sťaženie spoločenského uplatnenia a o zmene a doplnení zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 273/1994 Z. z. o zdravotnom poistení, financovaní zdravotného poistenia, o zriadení Všeobecnej zdravotnej poisťovne a o zriaďovaní rezortných, odvetvových, podnikových a občianskych zdravotných poisťovní v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o bolestnom“). Na základe rozsiahleho posúdenia krajský súd dospel k záveru, že sťažovateľke nemožno priznať náhradu nemajetkovej ujmy v peniazoch, keďže z jej tvrdení nevyplývajú skutočnosti, ktoré by nebolo možné subsumovať pod uvedené ustanovenia, a jej ujma nie je natoľko závažná, aby opodstatňovala priznanie náhrady nemajetkovej ujmy v peniazoch.

6. Krajský súd sa v tomto svojom druhom a v konaní poslednom rozhodnutí musel vysporiadať i s tým, že jeho prvé rozhodnutie, ktorým rovnako zamietol žalobu sťažovateľky, bolo na jej dovolanie zrušené rozhodnutím Najvyššieho súdu Slovenskej republiky č. k. 7Cdo/65/2013 z 28. mája 2014, v ktorom najvyšší súd spochybnil skorší právny názor krajského súdu, podľa ktorého nárok na náhradu za bolesť a náhradu za sťaženie spoločenského uplatnenia vylučuje za rovnakých skutočností uplatnenie nároku na náhradu nemajetkovej ujmy. Tento rozsudok

najvyššieho súdu je dokonca súčasťou Zbierky stanovísk najvyššieho súdu a rozhodnutí súdov Slovenskej republiky pod R 1/2015 a obsahuje dve právne vety. Podľa prvej ten istý skutkový dej môže v niektorom prípade zakladať zároveň tak nárok na náhradu za bolesť a sťaženie spoločenského uplatnenia, ako aj nárok na náhradu nemajetkovej ujmy spôsobenej fyzickej osobe na jej osobnostných právach, pričom tieto nároky treba dôsledne rozlišovať a pri ich posudzovaní mať na zreteli nielen odlišnosť vzťahov, z ktorých sú vyvodzované, ale tiež právnej úpravy, ktorá sa na ne vzťahuje. Podľa druhej vety zo žiadneho ustanovenia zákona o bolestnom nemožno vyvodiť, že by sa v rámci odškodňovania bolesti a sťaženia spoločenského uplatnenia mal zohľadniť aj zásah do dôstojnosti, súkromia alebo rodinného života poškodeného.

III.

7. Sťažovateľka opísala priebeh civilného sporového konania na všeobecných súdoch. Toto konanie skončilo napadnutým rozhodnutím, proti ktorému podala dovolanie, ktoré bolo odmietnuté. Krajský súd podľa sťažovateľky nesprávne a ústavne nekonformne interpretoval § 11 a § 13 Občianskeho zákonníka, keďže v dôsledku konania žalovanej došlo k zásahu do jej osobnostných práv, za ktoré jej mala byť priznaná uplatnená náhrada nemajetkovej ujmy v peniazoch.

8. Krajský súd sa k sťažnosti vyjadril tak, že v napadnutom rozhodnutí sa so všetkými tvrdeniami sťažovateľky vysporiadal, a preto jej ústavné práva porušené neboli. Osobitne poukázal na odôvodnenie napadnutého rozsudku, v ktorom sa podrobne zaoberal intenzitou ujmy sťažovateľky a na základe logickej a konzistentnej argumentácie dospel k záveru, že jej ujma nedosahovala takú intenzitu, ktorá by opodstatňovala priznanie zadosťučinenia v peniazoch. Krajský súd sa ohradil k tvrdeniu sťažovateľky, že bagatelizoval jej poškodenie zdravia. Uviedol, že jej ujmu len objektivizoval.

9. Zúčastnená osoba, ktorá v konaní pred všeobecnými súdmi vystupovala voči sťažovateľke ako žalovaná, poukázala na to, že sťažovateľka argumentuje rozhodnutiami, ktoré vytrháva z kontextu, keďže sa netýkajú nárokov z poškodenia zdravia. K napadnutému rozhodnutiu uviedla, že krajský súd sa jednoznačne a zrozumiteľne vysporiadal s argumentáciou sťažovateľky, keď nezistil žiaden osobitný dôvod na priznanie nemajetkovej ujmy z dôvodu, že zistené skutočnosti sa prekrývajú s dôvodmi nárokov na náhradu za bolesť a sťaženie spoločenského uplatnenia. Zúčastnená osoba poukázala na priebeh dokazovania na všeobecných súdoch a rozpory v tvrdeniach sťažovateľky. Z hľadiska posúdenia ústavnej sťažnosti zvýraznila, že krajský súd v odôvodnení napadnutého rozhodnutia jasne, zrozumiteľne a vyčerpávajúco vyslovil právny názor.

IV.

10. Ústavný súd zásadne nie je oprávnený preskúmať a posudzovať právne názory všeobecného súdu, ktoré ho pri výklade a uplatňovaní zákonov viedli k rozhodnutiu. Úloha ústavného súdu sa obmedzuje na kontrolu zlučiteľnosti účinkov takejto interpretácie a aplikácie práva s ústavou, prípadne medzinárodnými zmluvami o ľudských právach a základných slobodách (I. ÚS 5/00, I. ÚS 17/01, III. ÚS 391/09). Ústavný súd nevykladá iné ako ústavné zákony, a preto musí preskúmať len to, či sa tieto zákony nevyložili spôsobom, ktorý je svojvoľný (arbitráry) alebo ústavne neudržateľný pre zjavné pochybenia alebo omyly v posudzovaní obsahu takýchto právnych

úprav (II. ÚS 348/08). Ústavný súd za protiústavné považuje tie rozhodnutia, odôvodnenie ktorých je úplne odchylné od veci samej alebo extrémne nelogické so zreteľom na preukázané skutkové a právne skutočnosti (IV. ÚS 150/03, I. ÚS 301/06). Rovnako o takýto stav ide aj vtedy, ak závery, ktorými sa všeobecný súd vo svojom rozhodovaní riadil, by zásadne popreli účel a význam zákonného predpisu (I. ÚS 13/00, I. ÚS 115/02, I. ÚS 139/02, I. ÚS 12/05, I. ÚS 352/06, I. ÚS 382/06, I. ÚS 88/07).

11. Z judikatúry ESĽP vyplýva, rozhodnutie vnútroštátneho súdu možno považovať za svojvoľné a také, ktoré narúša spravodlivosť konania, iba v prípade, ak sú v ňom vyjadrené dôvody založené na zjavnej skutkovej alebo právnej chybe vnútroštátneho súdu, dôsledkom čoho došlo k odopretiu spravodlivosti (Moreira Ferreira, bod 85; Navalnyy a Ofitserov proti Rusku z 23. 2. 2016, sťažnosti č. 46632/13 a č. 28671/14, bod 119).

12. Z uvedených záverov je zrejmé, že základné právo podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a právo podľa čl. 6 dohovoru poskytuje ochranu pre takým výkladom zákonov, ktoré obsahujú zjavné omyly či právne chyby. Otázkou teda je, či názor vyslovený napadnutým rozhodnutím krajského súdu možno považovať za zjavný omyl alebo zjavnú právnu chybu. O takýto prípad nejde. Sťažovateľka nespochybňuje všeobecnými súdmi zistený skutkový stav, ale to, že na tento skutkový stav nebola aplikovaná ňou tvrdená norma o ochrane osobnosti a náhrade nemajetkovej ujmy. Považuje sa nesprávne, že na zistený skutkový stav krajský súd použil ustanovenia osobitného zákona o bolestnom, pričom všetky zistené skutočnosti podriadil pod nároky podľa toho zákona, čím vylúčil podriadenie skutkového stavu pod ňou tvrdenu všeobecnú normu.

13. Z vykonaného dokazovania pred všeobecnými súdmi je zrejmé, že sťažovateľka bola konaním žalovanej pri dopravnej nehode poškodená na zdraví. Sťažovateľka v dôsledku dopravnej nehody nemohla pracovať. Poškodenie zdravia viedlo aj k tomu, že sa výrazne znížila kvalita jej života nielen v rodine, ale aj v práci a v spoločnosti. Konaním žalovanej došlo k zásahu do práv sťažovateľky. Z právneho hľadiska bolo pre rozhodnutie krajského súdu rozhodné to, že bol viazaný výkladom najvyššieho súdu, podľa ktorého ten istý skutkový dej môže v niektorom prípade zakladať zároveň tak nárok na náhradu za bolesť a sťaženie spoločenského uplatnenia, ako aj nárok na náhradu nemajetkovej ujmy spôsobenej fyzickej osobe na jej osobnostných právach, pričom tieto nároky treba dôsledne rozlišovať a pri ich posudzovaní mať na zreteli nielen odlišnosť vzťahov, z ktorých sú vyvodzované, ale tiež právnej úpravy, ktorá sa na ne vzťahuje. K tomu možno uviesť, že ústavný súd považoval v konkrétnom prípade za ústavne konformný aj taký záver všeobecných súdov, podľa ktorého v konkrétnom prípade popri nároku na náhradu za bolesť a náhradu za sťaženie spoločenského uplatnenia nebol daný nárok na ochranu osobnosti v dôsledku poškodenia zdravia (I. ÚS 426/2014).

14. Právny záver ústavného súdu vo veci sp. zn. I. ÚS 426/2014 je svojou podstatou druhovou konkretizáciou všeobecnejšie formulovaného stabilného pohľadu ústavného súdu na jeho vzťah k rozhodovacej právomoci všeobecných súdov. Ingerencia ústavného súdu do výkonu tejto právomoci je totiž opodstatnená len v prípade jeho nezlučiteľnosti s ústavou alebo kvalifikovanou medzinárodnou zmluvou. Aj keby ústavný súd nesúhlasil s interpretáciou zákonov všeobecných súdov, ktoré sú „pánmi zákonov“, mohol by nahradiť napadnutý právny názor všeobecného súdu iba v prípade, ak by ten bol svojvoľný, zjavne neodôvodnený, resp. ústavne nekonformný.

15. Krajský súd v napadnutom rozsudku dôsledne vychádzal zo záväzného právneho názoru najvyššieho súdu, z ktorého je zrejmé, že súbeh dvoch nárokov je možný len v prípade závažnej ujmy. Krajský súd objektivizoval následky poškodenia zdravia sťažovateľky tak, že rozsiahlo rozobral všetky skutkové tvrdenia sťažovateľky a dospel k záveru, že všetky preukázané prejavy poškodenia zdravia, či už samostatne a aj vo vzájomnej súvislosti, možno podradiť pod osobitné ustanovenia zákona o bolestnom s tým, že ak ich možno podradiť pod tieto zákonodarcom nastavené pravidlá, nemožno ich zároveň podradiť pod ustanovenia § 11 a § 13 Občianskeho zákonníka a dospieť tak k tomu, že zo skutkového deja v tomto konkrétnom prípade bude mať sťažovateľka proti žalovanej dva nároky. Jeden podľa všeobecnej a druhý podľa osobitnej normy. Takýto prístup krajského súdu je, čo sa týka obsahu a formy z pohľadu sťažovateľkou tvrdených porušení jej základných práv, ústavne akceptovateľný, keďže je prostý akejkoľvek zjavnej chyby v právnom posúdení. Preto ústavný súd ústavnej sťažnosti sťažovateľky nevyhovel.

16. Podľa § 67 zákona o ústavnom súde k tomuto rozhodnutiu pripája odlišné stanovisko sudca Peter Straka.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 23. februára 2021

Robert Šorl
predseda senátu